

Nr 283.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning i visst fall i anledning av olycksfall i arbete; given Stockholms slott den 20 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 april 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, uppkommen fråga angående *ersättning i visst fall i anledning av olycksfall i arbete* samt anför.

Gällande lagbestämmelser.

Enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete är som regel varje arbetare försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet (1 §). Med arbetare förstås i lagen envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse som självständig företagare (2 §). Om olycksfallet medfört arbetarens död, utgives i ersättning dels begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 283.

årliga arbetsförtjänst, dels ock livräntor till efterlevande, nämligen till änka en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst samt till varje den avlidnes barn som ej fyllt sexton år en livränta från dödsfallet till dess barnet uppnått nämnda ålder å ett årligt belopp motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten (7 §).

Framställning om ersättning.

I skrivelse den 13 april 1945 har *länsstyrelsen i Jämtlands län* gjort framställning om ersättning åt handlanden Erik Rickard Åströms änka och minderåriga barn i anledning av ett olycksfall, som den 30 mars 1944 med dödlig utgång drabbat Åström under förpassning av en utlännings från Järpen till Stockholm. Länsstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande:

Efter det landsfiskalen i Undersåkers distrikt till socialstyrelsen i skrivelse den 24 mars 1944 överlämnat frågan, huru med en viss tjeckoslovakisk medborgare skulle förfaras, beslöt socialstyrelsen, att utlänningsen tillsvidare och i avvaktan på styrelsens vidare beslut skulle vistas allenast i Stockholm med skyldighet att efter ankomsten till Stockholm anmäla sig hos socialstyrelsens utlänningsbyrå. Detta beslut delgavs länsstyrelsen i Jämtlands län för kännedom och förordnandets verkställighet, varjämte landsfiskalen i Undersåkers distrikt erhöll telegrafisk underrättelse om beslutet. Meningen med telegrammet torde ha varit, att landsfiskalen, innan socialstyrelsens skriftliga beslut kunde komma honom tillhanda, skulle ombesörja utlänningsens förflyttning. På grund härav utfärdade landsfiskalen den 29 mars 1944 förpassning av utlänningsen, därvid landsfiskalen föreskrev, att denne skulle under bevakning av handlanden Erik Rickard Åström i Hålland införpassas till socialstyrelsens utlänningsbyrå. Orsaken till att enskild person förordnades var, att polispersonalen ej räckt till för att verkställa alla flyktingstransporter. I länets glest befolkade polisdistrikt på landsbygden finnes endast ett fåtal polismän, i en del polisdistrikt blott en polisman i varje, vilket gör, att polischeferna ofta måste anlita utomstående för dylika transporter av flyktingar, vilka transporter taga avsevärd tid i anspråk. I förevarande fall anlätade landsfiskalen Åström, vilken tre gånger tidigare anlåtats som transportförare och dessutom under vissa tider tjänstgjort som extra polisman och uppehållit befattning som fjärdingsman.

Under transporten hade Åström under tågets gång ungefär 5 kilometer norr om Mellansjö station den 30 mars 1944 omkring kl. 0.15 ämnat kasta ut några apelsinskal och fördenskull öppnat vagnens ytterdörr, vilken fångats av vinden och slitits upp med ett ryck. Härvid hade Åström följt med och slungats ut. Åström hade därvid omkommit. Enligt intyg av leg. läkaren Sven Gavenius i Ljusdal hade dödsorsaken varit *fractura cranii*.

Åström var född den 27 januari 1891 och hemmahörande i Hålland, Undersåkers församling. Han efterlämnade vid dödsfallet änka, distrikts-sjuksköterskan Helga Åström, Järpen, samt fyra barn, därav två, Ingrid Barbro och Ulla Kerstin, under 16 år, av vilka Ingrid Barbro den 14 september 1944 uppnådde 16 års ålder.

Landsfiskalen i Undersåkers distrikt har från den av Åström år 1943 avlämnade självdeklarationen inhämtat, att Åström vore ägare till lägenheten

Hålland 1⁶ i Undersåkers socken, taxeringsvärderad till 4 500 kronor, varå ingen nettointäkt uppstått, att handelsrörelsen, som haft en omsättning av 21 500 kronor, givit en nettointkomst på 458 kronor, att den behållna förmögenheten uppginge till 292 kronor (enligt taxeringsnämndens beslut 1 414 kronor), samt att det taxeringsbara beloppet enligt taxeringsnämndens beslut uppginge till enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt 1 236 kronor och enligt kommunalskattelagen 1 294 kronor. Enligt den år 1944 avlämnade deklarationen, vilken upprättats av fjärdingsmannen E. Norberg i Undersåker efter Åströms frånfälle, utgjorde nettointäkten av handelsrörelsen 2 483 kronor. Behållna förmögenheten enligt nämnda deklaration uppgick till 4 047 kronor och utgjorde det taxerade beloppet enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt 2 343 kronor och enligt kommunalskattelagen 2 387 kronor.

Änkan Åström har under 1944 haft en nettointkomst av 4 071 kronor. Det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet uppgick till 3 587 kronor och det till kommunal inkomstskatt taxerade beloppet till 3 651 kronor.

Änkan Åströms utgifter i anledning av dödsfallet ha enligt hennes egna uppgifter uppgått till 1 000 kronor 80 öre.

Till Åström har landsfiskalen vid skilda tillfällen utbetalat särskilt arvode för transport av flyktingar, motsvarande ersättning för mistad arbetsinkomst. Dessa arvoden ha emellertid anmärkts till återbetalning.

På grund härav har Åström icke erhållit annan ersättning för dylika uppdrag än resekostnads- och traktamentsersättning. Enligt länsstyrelsens praxis brukar arvode utbetalas endast i de fall en transportförare under utförande av uppdraget förlorat någon arbetsförtjänst. Såsom egen företagare, handlande, ansågs Åström icke ha gjort detta.

Sedan landsfiskalen den 2 juli 1944 anmält det inträffade olycksfallet till riksförsäkringsanstalten och yttrande i ärendet avgivits av länsstyrelsen efter hörande av landsfogden, beslöt riksförsäkringsanstalten den 11 oktober 1944, att någon ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke skulle av anstalten utgivas i anledning av olycksfallet. Den skadade ansågs nämligen vid olyckstillfället icke ha mot avlöning använts till arbete för annans räkning.

Över riksförsäkringsanstaltens beslut ha besvär anförts av änkan Åström. Försäkringsrådet har genom utslag den 17 mars 1945 lämnat besvären utan bifall.

Olycksfallet har inträffat under tid då Åström fullgjort uppdrag i statens tjänst. Den omständigheten att Åström därvid icke uppburit annan ersättning än resekostnads- och traktamentsersättning bör ej föranleda till att Åströms efterlevande skola komma i sämre belägenhet än den de skulle ha haft, om Åström åtnjutit arvode för uppdraget eller haft polismansbefattning.

Utlåtande över framställningen.

I ärendet har riksförsäkringsanstalten avgivit utlåtande samt därvid anfört följande:

Därest Åström vid olyckstillfället hade mot avlöning använts till arbete för annans räkning, skulle ersättning enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete ha utgivits till hans änka och minderåriga barn. Denna ersättning skulle, därest — såsom anstalten finner skäligt —

Åströms årliga arbetsförtjänst jämlikt 9 § olycksfallsförsäkringslagen bestämts till 3 000 kronor, ha utgått i form av begravningshjälp med 300 kronor samt årliga livräntor från och med dagen efter Åströms död, nämligen till änkan, så länge hon lever ogift, med 750 kronor och till barnen Ingrid Barbro och Ulla Kerstin, till dess de uppnått 16 års ålder, med vardera 500 kronor. För de i ansökan upptagna kostnaderna i anledning av dödsfallet skulle ersättning icke ha utgått utöver ovan angivna begravningshjälp. Därest änkan före fyllda 60 år inginge nytt äktenskap, komme till henne att utgivas ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

Riksförsäkringsanstalten vill för sin del tillstyrka att understöd i anledning av Åströms död beredes hans efterlevande med de belopp, som enligt vad sålunda angivits skulle ha utgått, därest olycksfallsförsäkringslagen varit tillämplig.

*Departements-
chefen.*

För att ersättning skall utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen fordras, att den skadade vid olyckstillfället mot avlöning använts till arbete för annans räkning. Då denna förutsättning icke ansetts föreligga i förevarande ersättningsfall, har ersättning icke kunnat utgå i anledning av det olycksfall, som medförde Åströms död.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter som föreligga i fallet i fråga finner jag emellertid i likhet med länsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten skäligt, att Åströms efterlevande erhålla ersättning i anledning av hans död. Jag anser mig därför böra föreslå, att sådan ersättning må utgå av statsmedel enligt samma grunder som skulle ha gällt, därest olycksfallsförsäkringslagen varit tillämplig.

Med hänvisning till det sålunda anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att i anledning av det olycksfall, som den 30 mars 1944 medförde handlanden Erik Rickard Åströms död, må av det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. utbetalas ersättning med belopp, som skulle ha utgått, därest lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete varit tillämplig å olycksfallet.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.